

ЕКОНОМІКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>Соціальні та поведінкові науки</i>
Спеціальність	<i>Економіка</i>
Освітня програма	<i>Економіка бізнес підприємства</i>
Статус дисципліни	<i>Вибіркова</i>
Форма навчання	<i>очна(денна), заочна</i>
Рік підготовки, семестр	<i>IV курс, осінній семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>120 год</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>залік</i>
Розклад занять	<i>http://rozk.kpi.ua/</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор: д.е.н., проф. Марченко Валентина Миколаївна Практичні / Семінарські: д.е.н., проф. Марченко Валентина Миколаївна
Розміщення курсу	<i>Курс розміщений на університетській платформі Кампус, Google classroom</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Вивчення основ біржової діяльності – це формування теоретичних знань щодо організації біржових операцій, використання сучасних біржових інструментів у задоволення потреб сучасного ринку, та набуття практичних умінь та навичок торговельної діяльності на біржових платформах.

1.1. Метою навчальної дисципліни є формування у студентів *здатностей*:

- здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію (ФК-11),

1.2. Основні завдання навчальної дисципліни.

Вивчення дисципліни дозволить сформувати у студента такі програмні результати навчання:

- програмні результати навчання:

- проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності (ПРН 10).

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Дисципліна базується на знаннях, одержаних при вивченні наступних дисциплін: «Економічна теорія», «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Економіка підприємства». Водночас, навчальний курс «Економіка та організація біржової діяльності » забезпечує такі дисципліни професійної підготовки студентів як ««Економічна безпека підприємств», «Основи підприємництва», «Планування і контроль на підприємстві».

3. Зміст навчальної дисципліни

- Тема 1. Економічна сутність біржі, її види та еволюція розвитку бірж
- Тема 2. Становлення біржового ринку в Україні
- Тема 3. Організація бірж та організаційна структура управління біржою.
- Тема 4. Порядок взаємовідносин біржі з учасниками торгів
- Тема 5. Поняття біржового товару.
- Тема 6. Організація біржових торгів
- Тема 7. Біржові угоди.
- Тема 8. Біржове котирування цін
- Тема 9. Кліринг і розрахунки за біржовими угодами
- Тема 10. Ф'ючерсний ринок та його особливості
- Тема 11. Торгівля опціонами на біржі
- Тема 12. Особливості організації діяльності товарних бірж
- Тема 13. Особливості організації діяльності фондових бірж
- Тема 14. Особливості організації діяльності валютних бірж
- Тема 15. Особливості діяльності криптобіржі

4. Навчальні матеріали та ресурси

Рекомендована література

Базова

1. Організація біржової діяльності : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл. усіх форм навчання баз. напряму підготов. «Менеджмент»] / О. Є. Кузьмін, О. В. Юринець, А. В. Дубоделова, І. Я. Кулиняк. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2013. 238 с.
2. Приходько Д. О. Основи біржової діяльності : підручник / Д. О. Приходько. Х. : ФОП Бровін О.В., 2021. 280 с.
3. Солодкий М.О., Резнік Н.П., Яворська В.О. Основи біржової діяльності : навчальний посібник / за ред. М.О. Солодкого. К. : ЦП Компрінт, 2017. 450 с.
4. Біржова справа : підруч. / за наук. ред. докт. екон. наук, проф. О. М. Сохацької. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 655 с.

Допоміжна

1. Дудяк Р. П., Бугіль С. Я. Організація біржової діяльності : основи теорії і практикум : навчальний посібник. 2-ге видання, доповнене. Львів: Магнолія 2006, 2017. 360 с.
2. Господарський кодекс України від 16 січ. 2003 р. № 436-IV.
3. Цивільний кодекс України від 16 січ. 2003 р. № 435-IV.
4. Податковий кодекс України від 2011 р. від 02 груд. 2010 р. № 2755-VI.
5. Про товарні біржі : Закон України від 10 груд. 1991 р. № 1956-XII.
6. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки : Закон України від 23 лют. 2006 р. № 3480-IV.
7. Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків : Закон України від 30 жовт. 1996 р.
8. Про затвердження Порядку та умов видачі ліцензії на провадження окремих видів професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів) : Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 14 трав. 2013 р. № 817.

9. Про затвердження Ліцензійних умов провадження професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів) – діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку.
10. Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 14 трав. 2013 р. № 818.
11. Про затвердження Ліцензійних умов провадження професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів) – діяльності з торгівлі цінними паперами : Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 14 трав. 2013 р. № 819.
12. Про затвердження Порядку видачі, зупинення дії та анулювання ліцензії на провадження професійної діяльності на організованих товарних ринках – діяльності з організації торгівлі продукцією на товарних біржах : Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 13 трав. 2021 р. № 275.
13. Про затвердження Ліцензійних умов провадження професійної діяльності на організованих товарних ринках – діяльності з організації торгівлі продукцією на товарних біржах : Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 13 трав. 2021 р. № 276.
14. Положення про сертифікацію фахівців з питань фондового ринку. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку : веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/QcOkkL6>
15. Про затвердження Положення про сертифікацію фахівців з питань фондового ринку : Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 13 серп. 2013 р. № 1464. URL: <https://cutt.ly/LmYGW8A>
16. Харківська товарна біржа. ХТБ : веб-сайт. URL: <https://www.xtb.com.ua/>
Асоціація Національна Асоціація Бірж України. Clarity- project : веб-сайт. URL: <https://clarity-project.info/edr/24253355>
17. Біржова справа : підруч. / за наук. ред. докт. екон. наук, проф. О. М. Сохацької. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 655 с.
18. Етапи та особливості розвитку біржового ринку України. Ukr.vipreshebnik : веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/ccOzPik>.
19. Українська фондова біржа. УФБ : веб-сайт. URL: <https://ukrse.com.ua/>
20. Українська біржа. УБ : веб-сайт. URL: <http://www.ux.ua/ua/issues.aspx?st=1>
21. Список бірж. АЕАЕР : веб-сайт. URL: <https://aeaep.com.ua/spysok-birzh/>
22. Публічне акціонерне товариство «Східно-Європейська фондова біржа». Stockworld : веб-сайт.
23. Міністерство економіки України. Gov.ua
24. Антимонопольний комітет України. Gov.ua .
25. Фонд державного майна України. Gov.ua .
26. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12 верес. 2019 р. № 79-IX.
27. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів : Закон України від 19 черв. 2020 р. № 738-
28. Огляд ринку акцій. Smida : веб-сайт.
29. Ліцензування товарних бірж: НКЦПФР схвалила проекти нормативних актів. Вісник: офіційно про податки.
30. Про валюту і валютні операції : Закон України від 21 черв. 2018 р. № 2473-VIII.
31. Кількість бірж. Державна служба статистики України.

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

В межах вивчення дисципліни протягом семестру заплановано проведення лекцій, практичних занять, виконання індивідуальної розрахункової роботи, виконання модульної контрольної роботи.

Під час вивчення матеріалу застосовуються такі методи колективного та активного навчання: 1) особистісно-орієнтовані технології, засновані на активних формах в методах навчання: мозковий штурм, інтерактивне спілкування. 2) методи проблемного навчання (проблемний виклад матеріалу), частково пошукові завдання, аналітичні доповіді та аналіз окремих ситуацій; 3) інформаційно-комунікаційні технології, що забезпечують проблемно-дослідницький характер процесу навчання.

Проведення лекцій забезпечує формування теоретичних знань студента у процесі викладу теоретичного матеріалу, розв'язування проблем, ситуацій, завдань практично-прикладного характеру, використання мультимедійних засобів. Опрацювання теоретичних питань на практичних заняттях проводиться у формі дискусії за темами визначеними в навчальному плані. Окрім того, на практичних заняттях студенти розв'язують задачі, ситуаційні вправи. Для покращення засвоєння матеріалу слід практикувати: експрес-опитування, тестування, заслуховування доповідей та їх обговорення, аналітичні огляди.

Набуття студентом проблемно-орієнтованого мислення, а також вміння розробляти та приймати рішення є тими чинниками, що забезпечують управлінський успіх у їхній подальшій роботі на реальних підприємствах. Робота з кейсами також має на меті засвоєння теорії завдяки ілюструванню різноманітних можливостей її застосування для різних типів організацій та установ.

Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку.

6. Самостійна робота студента/студента

Самостійна робота студента передбачена у вигляді більш глибокого опрацювання теоретичних матеріалів лекцій, виконання практичних завдань, виконання розрахункової роботи та підготовки до складання заліку.

№ з/п	Назва теми, що виноситься на самостійне опрацювання	Кількість годин СРС
1	Підготовка до лекцій	36
2	Підготовка до практичних занять	18
3	Підготовка до модульної контрольної роботи	2
4	Написання розрахункової роботи	8
5	Підготовка до заліку	2
6	Всього	66

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Ключовими заходами при викладанні дисципліни є ті, які формують семестровий рейтинг студента. Тому студенти мають своєчасно виконувати завдання на практичних заняттях, писати модульну контрольну роботу, виконати розрахункову роботу.

Штрафні бали з дисципліни передбачено за порушення термінів здачі розрахункової роботи (-3 штрафних бали за запізнення).

Заохочувальні бали студент може отримати за поглиблене вивчення окремих тем курсу, що може бути представлено у вигляді наукових тез, наукової статті, есе, презентації тощо.

За виконання творчих завдань з дисципліни встановлено заохочувальні бали:

- виступ на олімпіаді чи конференції із доповіддю з тематики даної дисципліни – 1 бал;
- підготовка та опублікування тез доповіді за тематикою дисципліни – 2 бали;
- підготовка та опублікування статті за тематикою дисципліни – 6 балів.

Відвідування занять:

Відвідування занять є вільним, бали за присутність на лекції не додаються, і штрафні бали за пропуски занять не передбачено. Втім, вагома частина рейтингу студента формується через активну участь у заходах на практичних заняттях, а саме у вирішенні завдань, груповій та

індивідуальній роботі. Тому пропуск практичного заняття не дає можливість отримати студенту бали у семестровий рейтинг.

На заняттях студенту дозволяється користуватись інтерактивними засобами навчання, в т.ч. виходити в інтернет із метою пошуку навчальної або довідкової інформації, якщо це передбачено тематикою завдання. Активність студента на парах, його готовність до дискусій та участь в обговоренні навчальних питань може бути оцінена заохочувальними балами на розсуд викладача.

Захист індивідуального семестрового завдання передбачено у вигляді здачі розрахункової роботи на перевірку, публічного обговорення, та відповідей на запитання.

Пропущені контрольні заходи:

Якщо контрольні заходи пропущені з поважних причин (хвороба або вагомі життєві обставини), студенту надається можливість додатково скласти контрольне завдання протягом найближчого тижня. В разі порушення термінів і невиконання завдання з неповажних причин, студент не допускається до складання заліку за умови пропущення більш як 50% практичних занять.

Політика щодо академічної доброчесності докладно описано у Кодексі Честі КПП ім. Ігоря Сікорського (<https://kpi.ua/code>). Це передбачає, що студент бере повну відповідальність за те, що всі виконані ним завдання відповідають принципам академічної доброчесності.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: експрес-опитування, опитування за темою заняття, МКР, тест тощо

Календарний контроль: провадиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу.

Семестровий контроль: залік

Умови допуску до семестрового контролю: семестровий рейтинг більше 60 балів.

1. Рейтинг студента з кредитного модуля складається з балів, що він отримує за:

- відвідування лекції (18 лекційних занять);
- виконання модульної контрольної роботи (1 робота);
- виконання експрес контрольних робіт (4 експрес-контролів на лекціях)
- виконання розрахункової роботи (РР).

2. Критерії нарахування балів.

2.1. Відвідування лекцій (присутність – 1 бал; відсутність – 0 балів);

2.2. Модульна контрольна робота оцінюється у бали за такими критеріями:

- «відмінно» – питання розкрито в повній мірі з використанням матеріалу самостійного опрацювання, розрахунки виконані методологічно вірно – 24-19 балів;
- «дуже добре» – питання розкрито повністю, розрахунки вірні – 18-16 балів;
- «добре» - питання розкрито в достатній мірі, розрахунки мають незначні помилки – 15-14 балів;
- «задовільно» – питання розкрито в загальних рисах, розрахунки мають методологічні помилки – 13-12 балів;
- «достатньо» — питання не розкрито, розрахунки мають грубі порушення методики 11-9 балів.

2.3. Експрес-контрольні роботи оцінюються в 6 балів кожна:

- «відмінно» – повна відповідь (не менше 95% потрібної інформації) – 6 балів;
- «добре» – достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації) або повна відповідь з незначними неточностями – 5 балів;
- «задовільно» – неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації) та незначні помилки – 4 бали;
- «незадовільно» – відповідь не відповідає вимогам до «задовільно» – 0 балів.

2.4. Розрахункова робота оцінюється в 34 бали за такими критеріями:

- «відмінно» – робота виконана методологічно вірно з правильним формулюванням висновків та авторських пропозицій – 34-32 балів;

- «дуже добре» - робота виконана вірно, зроблені висновки – 31-29 балів;
- «добре» – розрахунки вірні – 28-26 балів;
- «задовільно» – розкрито проблему, мають місце певні недоліки –25-24 балів;
- «достатньо» – завдання виконане не в повній мірі, мають місце методологічні помилки – 23-19 0 балів.

За кожний тиждень затримки із поданням розрахункової роботи нараховуються штрафні –2 бали (усього не менше –8 балів). Наявність позитивної оцінки з РР є умовою допуску до залікової контрольної роботи.

Студент, який у семестрі отримав більше 60 балів має право на отримання заліку автоматично (Автомат: лекції + експрес-контроль + МКР+ РР)

Студент, який у семестрі отримав більше 60 балів, може взяти участь у заліковій контрольній роботі (з метою поліпшення результатів семестрової оцінки)..

2.4. Залікова контрольна робота оцінюється в 66 балів. Контрольне завдання цієї роботи складається з трьох питань з переліку, що наданий у додатку до робочої програми КМ.

Кожне запитання оцінюється у 22 бали за такими критеріями:

- «відмінно» - повна відповідь (не менше 95% потрібної інформації) – 22-21 балів;
- «дуже добре» - достатньо повна відповідь (не менше 85% потрібної інформації) – 19-20 балів;
- «добре» - питання розкриті в загальних рисах (не менше 75% потрібної інформації) – 17-18 балів;
- «задовільно» - неповна відповідь (не менше 65% потрібної інформації) – 16-15 балів;
- «достатньо» - неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації) – 14-13 балів;
- «незадовільно», відповідь не відповідає умовам на «задовільно» – 0 балів.

3. Умовою першої атестації є отримання не менше 16 балів. Умовою другої атестації – отримання не менше 45 балів та зарахування РР.

4. Сума рейтингових балів, отриманих студентом протягом семестру, переводиться до підсумкової оцінки згідно з таблицею. Якщо сума балів менша за 60, студент виконує залікову контрольну роботу. У цьому разі сума балів за виконання РР та залікову контрольну роботу переводиться до підсумкової оцінки згідно з таблицею у п. 6.

5. У цьому разі бали, отримані ним на заліковій контрольній роботі, є остаточними.

6. Таблиця переведення рейтингових балів до оцінок:

Бали: Автомат: лекції + експрес-контроль + МКР+ РР	Оцінка
100...95	Відмінно
94...85	Дуже добре
84...75	Добре
74...65	Задовільно
64...60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
РР не зараховано	Не допущено

Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

У додатку до силабусу подано перелік питань, які виносяться на семестровий контроль.

Студент, який має сертифікати проходження дистанційних чи онлайн курсів за тематикою курсу отримують додатково 5 балів до суми рейтингових балів.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено професором кафедри економіки та підприємництва, д.е.н., проф.

Марченко Валентиною Миколаївною

Ухвалено кафедрою (протокол № 15 від 05.07.2022 р.)

Погоджено Методичною радою факультету ФММ (протокол № 11 від 06.07.2022 р.)